

מספר הקורס: 6030422-00

שם הקורס בעברית: הגות רבנית אורתודוקסית-מודרנית: עיון בכתבי הרב קוק והרב סולובייצ'יק

שם הקורס באנגלית: Neo-orthodox Rabbinic Thought: Reading Rav Kook and Rav Soloveitchik

שנה"ל: תשפ"ב

שם המרצה: ד"ר שרגא בר און

שם תכנית הלימודים: התוכנית הבינתחומית בפילוסופיה ובהגות יהודית

סיווג הקורס: שו"ס

משך והיקף הקורס: סמסטר ב', 2 ש"ס

נקודות זכות אקדמיות: 2 נ"ז

דרישות קדם: הגות יהודית בימה"ב; הגות יהודית מודרנית

מועד שעות קבלה: ימי ד', 20:30-21:30

פרטי קשר עם המרצה: 050-8828312, shragab@shalem.ac.il

תיאור הקורס

הרב אברהם יצחק הכהן קוק והרב יוסף דב הלוי סולובייצ'יק היו שני ההוגים הגדולים של היהדות האורתודוקסית המודרנית. שניהם כיהנו כמנהיגי ציבור בכח הגותם המקורית והחדשנית. בפועלם ובהגותם הם יצרו שני חוגים מחשבתיים באורתודוקסיה המודרנית: חוג הציונות הדתית של הרב קוק וחוג האורתודוקסיה המודרנית של הרב סולובייצ'יק. במהלך הקורס נעיין בכתבים מרכזיים של השניים, נעמוד על מאפייני הגותם, על ההבדלים בניהם ועל השפעתם המכרעת על יהדות זמננו.

בכתבי הרב קוק נעיין בפסקאות מתוך יומניו "שמונה קבצים" וננסה לאפיין את סוגת ספרות המופת הייחודית העולה מהם. נשווה את הכתיבה היומנית בקבצים למאמרים שפורסמו בחייו ולמאמריו הערוכים - בייחוד לאלו שנערכו על ידי בנו הרצי"ה ותלמידו הרב דוד הכהן (הרב הנזיר). בכתבי הרב סולובייצ'יק נעמוד על סוגת הדרשות והכתיבה המסאית שאפיינה את הגותו תוך התמקדות בחיבוריו "איש ההלכה", "איש האמונה הבודד", "קול דודי דופק", "ובקשתם משם".

בין הסוגיות שיידונו יהיה יחסם של ההוגים ליהדות כתרבות הגותית וכתרבות הלכתית; יחסם להלכה ולעימות בינה לבין ערכים מודרניים; יחסם לתופעת החילון ולמהפכה הסוציולוגית של עם יהודי חילוני, יחסם ללאומיות, יחסם לאדם הדתי הפרטי, לשאלות האמונה והכפירה שלו ולמשמעות חייו גם מזווית כללית וגם מזווית אוטוביוגרפית.

מטרות הקורס

הקורס יזמין את הסטודנטים לדון ביצירת הגות יהודית מודרנית ובאתגר שהיא מציבה לחיים יהודיים משמעותיים בזמננו. בעקבותיו הסטודנטים יכירו את רעיונות המפתח של שני הזרמים ההגותיים הגדולים של האורתודוקסיה המודרנית ואת השפעתם על הזהות היהודית בימינו בישראל ובצפון אמריקה.

חובות הקורס והרכב הציון

על הסטודנטים להכין את חומרי הקריאה משיעור לשיעור ולכתוב תגובה קצרה (ללא ציון).

מטלת סיום על אחד, או אחת ממשיכי דרכם של ההוגים שנלמדו, תוך התייחסות להגותו (5-10 עמ') – 100% מהציון.

ציון עובר בקורס: 60

פירוט השיעורים:

שיעור 1: אורתודוקסיה מודרנית, הרב קוק והרב סולובייצ'יק - פתיחה

קריאת חובה:

הרב קוק, שיר מרובע: מתוך: אורות הקודש מאת הרב ר' אברהם יצחק הכהן קוק, בעריכת הרב דוד כהן (הנזיר), כרכים א-ד, ירושלים תשמ"ה-תש"ן [מהדורה ראשונה: חלק א (כרך א-ב) ירושלים תרצ"ח, חלק ב (כרך ג) ירושלים תש"י, מהדורה שניה מתוקנת עם תוספות, ירושלים תשכ"ג-תשכ"ד, כרך ד ירושלים תש"ן], חלק ב', תמד

הרב קוק, פתיחה ל'חדריו': מתוך: חדריו, פרקים אישיים מלוקטים מכתבי הרב אברהם יצחק הכהן קוק, בעריכת רן שריד, מהדורה שניה מתוקנת ומורחבת מבשרת ציון תשס"ב [מכ"י מפנקס ירושלים תרפ"א-תרפ"ד].

הרב סולובייצ'יק, פתיחה לאיש האמונה הבודד: מתוך: יוסף דב סולובייצ'יק, איש האמונה, ירושלים תשכ"ח, עמ' 9.

קריאה מומלצת:

אביעזר רביצקי, חירות על הלוחות: קולות אחרים של המחשבה הדתית, עם עובד, תל-אביב תש"ס, עמ' 167-177.

שיעורים 2-7: עיונים בהגותו של הרב קוק

שיעור 2: מאמר הדור – בין דת ודתיות, חילונים וחילוניות בהגותו המוקדמת של הרב קוק

קריאת חובה:

מכתבו של הרצי"ה לסופר י"ח ברנר (מכ"י)

מאמר הדור, תרס"ו (1906). מתוך: אדר היקר ועקבי הצאן מאת הרב ר' אברהם יצחק הכהן קוק, ירושלים תשמ"ה (מהדורה ראשונה: ירושלים תרס"ו).

קריאה מומלצת:

אבינועם רוזנק, הרב אברהם יצחק הכהן קוק, זלמן שז"ר ירושלים, עמ' 27-80.

שיעור 3: 'זרעונים' ומפעל 'התרבות הישראלית'

קריאת חובה:

זרעונים, מתוך: אורות מאת הרב ר' אברהם יצחק הכהן קוק, בעריכת הרב צבי יהודה הכהן קוק, ירושלים תשמ"ה [מהדורה ראשונה: זרעונים (בתוך: התרבות הישראלית) ירושלים תרע"ד].

קריאה מומלצת:

אבינועם רוזנק, "מי מפחד מכתבים גנוזים? - שמונה קבצים מכת"י של הרב קוק", תרביץ סט (תש"ס), עמ' 257-291.

שיעור 4: אורות: (אורות מאופל): ארץ-ישראל ו"המלחמה"

קריאת חובה (במקראה):

הרב קוק, אורות (לעיל) עמ' ט-יז [פורסם לראשונה תרפ"א]

שיעורים 5-7: היומן האישי: לבטי אמונה, קיום מצוות וריפוי אישי-עיונים בקובץ ז'

קריאת חובה (מתוך: שמונה קבצים מאת הרב ר' אברהם יצחק הכהן קוק, ללא שם עורך, כרכים א-ג, ירושלים תשנ"ט).

שיעור 5: שמונה קבצים ז' סעיפים א'-י'

שיעור 6: שמונה קבצים ז' סעיפים יא'-טז'

שיעור 7: שמונה קבצים ז' סעיפים יז'-כה'

קריאה מומלצת:

בנימין איש שלום, הרב קוק: בין רציונליזם למיסטיקה, תל-אביב תש"ן.

תמר רוס, "הראי"ה קוק ופוסט-מודרניזם: הערך ההכרתי של טענות אמת דתיות", אקדמות י' (תשס"א), עמ' 185–225.

סמדר שרלו, צדיק יסוד עולם: השליחות הסודית והחוויה המיסטית של הרב קוק, רמת-גן תשע"ב.

שיעורים 8-13: עיונים בהגותו של הרב סולובייצ'יק

שיעורים 8-9: המחשבה האקזיסטנציאלית של הרב סולובייצ'יק

קריאת חובה:

הרב י"ד סולובייצ'יק, איש האמונה הבודד, עמ' 9-61.

קריאת רשות:

אבי שגיא, "הרב סולובייצ'יק: הגות יהודית לנוכח המודרנה", בתוך אבי שגיא (עורך), אמונה בזמנים משתנים, ירושלים תשנ"ז, עמ' 461-500.

שיעור 10-11: מחשבתו הלאומית של הרב סולובייצ'יק

קריאת חובה:

הרב י"ד סולובייצ'יק, "קול דודי דופק", איש האמונה הבודד, עמ' 65-106.

שיעור 12-13: הלכה – בין כניעות לחירות

שיעור 12: איש ההלכה: השקפת עולמו וחיי

קריאת חובה:

הרי"ד סולובייצ'יק, איש ההלכה, עמ' 9-82.

שיעור 13: איש ההלכה: כוח היוצר שבו

קריאת חובה:

הרי"ד סולובייצ'יק, איש ההלכה, עמ' 115-83.

קריאה מומלצת:

דב שורץ, הגותו הפילוסופית של הרב סולובייצ'יק [כרך א': איש ההלכה: דת או הלכה?], כרך ב': מחקר ההכרה לאשיות הקיום, בר-אילן, רמת-גן 2008; כרך ג': התפילה כחוויה, בר-אילן, רמת-גן 2015]